

Økonomiske konsekvenser og gebyrendringer som følge av endringer i budsjett- og regnskapsforskriften og selvkostforskriften

Hemsedal kommune

Bakgrunn

I det pågående høringsforslaget¹ om endringer i budsjett- og regnskapsforskriften foreslås det å endre avskrivningsreglene for flere typer kommunale anleggsmidler – særlig for ledningsnett innen vann- og avløpssektoren. Endringene innebærer å utvide avskrivningstiden fra 40 til 80 år. Dette gjelder både for allerede gjennomførte investeringer, samt fremtidige investeringer. Kommunene skal også revurdere avskrivningsplanene for alle investeringer i forbrenningsanlegg, renseanlegg, pumpestasjoner og høydebasseng foretatt i 2019 og tidligere. Bakgrunnen for forslaget er at dagens maksimale avskrivningstid på 40 år for ledningsnett samt tilhørende bygg og anlegg etter departementets vurdering fremstår som urimelig kort sammenlignet med deres reelle levetid. Dette gjelder både i lys av beregningen av kommunenes minimumsavdrag på lån og fastsettelsen av selvkost. Endringene er planlagt å tre i kraft 1. januar 2026.

Departementet foreslår også å endre kalkylerenten fra dagens nivå, som beregnes som 5-årig swaprente med et påslag på 0,5 prosentpoeng, til en ny modell basert på 3-måneders NIBOR med et påslag på 0,6 prosentpoeng. Siden den foreslåtte kalkylerenten i dag ligger noe høyere enn den gjeldende, vil en umiddelbar endring isolert sett kunne føre til en økning i både selvkost og gebyrnivå. Departementet foreslår derfor å utsette innføringen av den nye kalkylerenten, og vil komme tilbake med en nærmere vurdering av tidspunktet i lys av den videre renteutviklingen. Forslag om å endre kalkylerenten er derfor ikke hensyntatt i dette notatet

Dette notatet vil fremstille endringene i vann- og avløpsgebyrene som følge av de foreslåtte endringene i levetid, samt si noe om hvilke økonomiske konsekvenser dette får og hva kommunen videre må ta stilling til.

¹ Høringsforslaget finnes på regjeringens nettsider:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-endringer-i-budsjett-og-regnskapsforskriften-og-i-selvskostforskriften-avskrivningstid-kalkylerente-og-framforingsperiode/id3099233/?expand=horingsnotater>

Nøkkeltall

I tabellen under finner man de viktigste nøkkeltallene fra analysen.

Beskrivelse	Vann	Avløp	VA
Normalgebyr 2026 - Tidligere regelverk	5 870	5 534	11 404
Normalgebyr 2026 - Nytt regelverk	5 617	5 443	11 060
Normalgebyr 2026 - Endring (%)	-4,3 %	-1,7 %	-3,0 %
Normalgebyr 2040 - Tidligere regelverk	7 192	13 093	20 285
Normalgebyr 2040 - Nytt regelverk	6 952	13 084	20 036
Normalgebyr 2040 - Endring (%)	-3,3 %	-0,1 %	-1,2 %
Kapitalkostnader 2026 - Tidligere regelverk	11 023 706	4 319 249	15 342 954
Kapitalkostnader 2026 - Nytt regelverk	10 325 333	4 079 914	14 405 247
Kapitalkostnader 2026 - Endring (kr)	-698 373	-239 334	-937 707
Kapitalkostnader 2040 - Tidligere regelverk	13 531 334	23 781 717	37 313 051
Kapitalkostnader 2040 - Nytt regelverk	12 752 596	23 754 730	36 507 326
Kapitalkostnader 2040 - Endring (kr)	-778 737	-26 987	-805 725

Tabell 1 - Nøkkeltall

Utvidelse av avskrivningstider

Når levetiden for vann- og avløpsanlegg i kommunene forlenges fra 40 til 80 år, får dette direkte konsekvenser for kapitalkostnadene. En lengre levetid innebærer at investeringskostnadene fordeles over en lengre periode, noe som reduserer de årlige kapitalkostnadene. Dette er bedre i samsvar med generasjonsprinsippet, som er et sentralt element i selvkostberegningen, og bidrar til en mer rettferdig fordeling av kostnadene mellom nåværende og framtidige abonnenter.

Hovedregelen i selvkostforskriften er at anleggsmidler skal avskrives over den utnyttbare levetiden². Den foreslåtte endringen i budsjett- og regnskapsforskriften vil bidra til økt samsvar mellom avskrivningskostnadene i kommuneregnskapet og selvkostregnskapet. Departementet påpeker at dette vil redusere avviket mellom minimumsavdraget og selvkostområdenes andel av kommunens rente- og avdragsutgifter. Mer harmoniserte avskrivningstider vil dermed gjøre det mulig for kommunene å unngå bruk av frie midler for å dekke midlertidige forskjeller mellom gjeldsavdrag og gebyrinntekter.

Alt annet likt vil en utvidelse av de maksimale avskrivningstidene i budsjett- og regnskapsforskriften bidra til lavere gebyrer på kort sikt. På lengre sikt vil imidlertid

² Veileder til selvkostforskriften, side 15.

effekten av reduserte avskrivningskostnader delvis bli utlignet av økte samlede rentekostnader.

Endring av kalkylerente

Departementet foreslår å endre kalkylerenten i selvkostforskriften fra dagens 5-årige swaprente med et påslag på 0,5 prosentpoeng til 3-måneders NIBOR med et påslag på 0,6 prosentpoeng.

Bakgrunnen for forslaget er at den nåværende kalkylerenten har flere svakheter. Erfaring viser at renten ofte har avveket fra de faktiske rentene kommunene møter i markedet. Dette skyldes særlig at den 5-årige swaprenten gjenspeiler forventninger til rentenivået over en lengre horisont, og dermed ofte skiller seg fra kortsiktig renteutvikling, som i større grad påvirker kommunenes faktiske lånekostnader. I tillegg varierer kommunenes kredittmarginer over tid, noe som også bidrar til avviket.

Departementet peker videre på at 5-årig swaprente er mindre tilgjengelig og mer kompleks enn 3-måneders NIBOR, som vurderes som en mer transparent og praktisk referanserate. På denne bakgrunn anses 3-måneders NIBOR med justert påslag som en mer hensiktsmessig og treffsikker løsning.

Bakgrunnen for forslaget er at 3-måneders NIBOR i større grad reflekterer det faktiske rentenivået kommunene står overfor, og dermed bedre legger til rette for at kommunene kompenseres for kapitalen som er bundet opp i selvkostfinansierte investeringer.

En slik «kortere» kalkylerente vil imidlertid føre til større årlige variasjoner i de kalkulatoriske rentekostnadene, og dermed også i beregnet selvkost. Departementet mener at hensynet til stabile gebyrer i stedet bør ivaretas gjennom bruk av mellomregnskap og videreføring av over- og underskudd i selvkostregnskapene, mens selve beregningen av selvkost bør reflektere de faktiske finansieringskostnadene det enkelte år.

I høringsnotatet påpeker departementet at den foreslåtte kalkylerenten per i dag er noe høyere enn dagens rente, og vurderer derfor å utsette tidspunktet for ikrafttredelse.

Kalkylerenteutvikling

I tabellen under vises både historisk og fremtidig sammenligning av den 5-årige swaprenten inkl. 0,5 prosentpoeng og 3-måneders NIBOR-rente inkl. 0,6 prosentpoeng³. Som vi ser, har den nåværende kalkylerenten ligget over 3-mnd NIBOR + påslag frem til 2023.

År	5-årig swap + 0,5 %-poeng	3-mnd NIBOR + 0,6 %-poeng
2018	2,37 %	1,66 %
2019	2,30 %	2,15 %
2020	1,39 %	1,29 %
2021	1,96 %	1,07 %
2022	3,54 %	2,67 %
2023	4,30 %	4,76 %
2024	4,35 %	5,32 %
2025	4,51 %	5,03 %
2026	4,45 %	4,45 %
2027	4,47 %	4,27 %
2028	4,51 %	4,30 %
2029	4,54 %	4,33 %

Tabell 2 - Kalkylerenteutvikling

Økonomiske konsekvenser

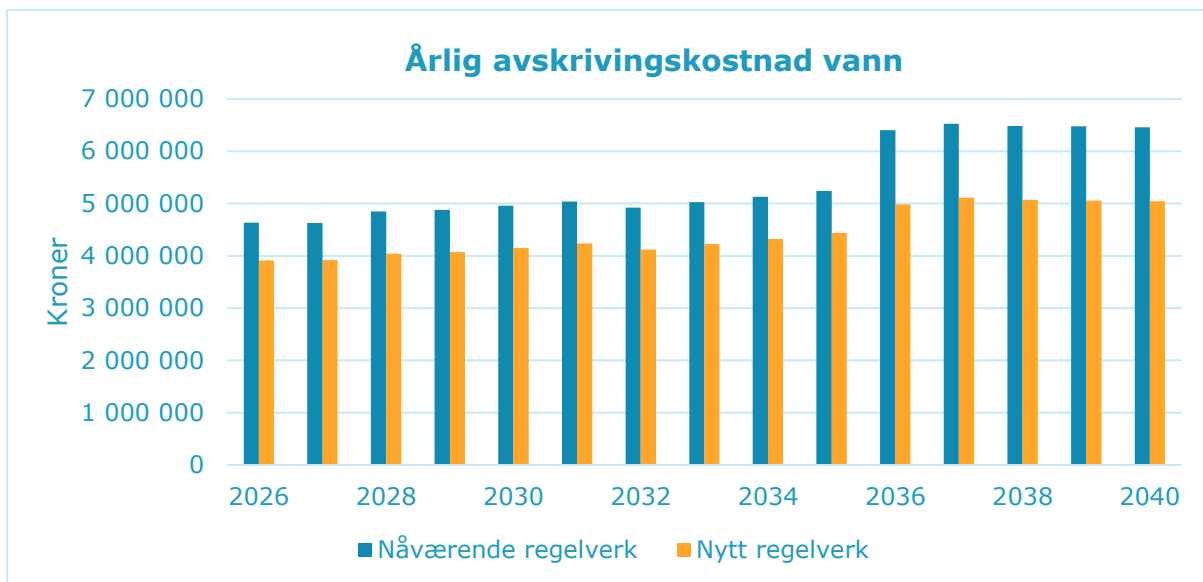
Når levetiden på vann- og avløpsanlegg i kommunen utvides, har dette direkte innvirkning på kapitalkostnadene. Ved å forlenge levetiden, reduseres årlige kapitalkostnader fordi investeringen fordeles over en lengre tidsperiode. Hemsedal kommune har i sin gjennomgang identifisert 51 historiske investeringer innen vann og 48 historiske investeringer innen avløp som må endre avskrivningstid i henhold til nytt lovverk.

Endring i årlige avskrivninger

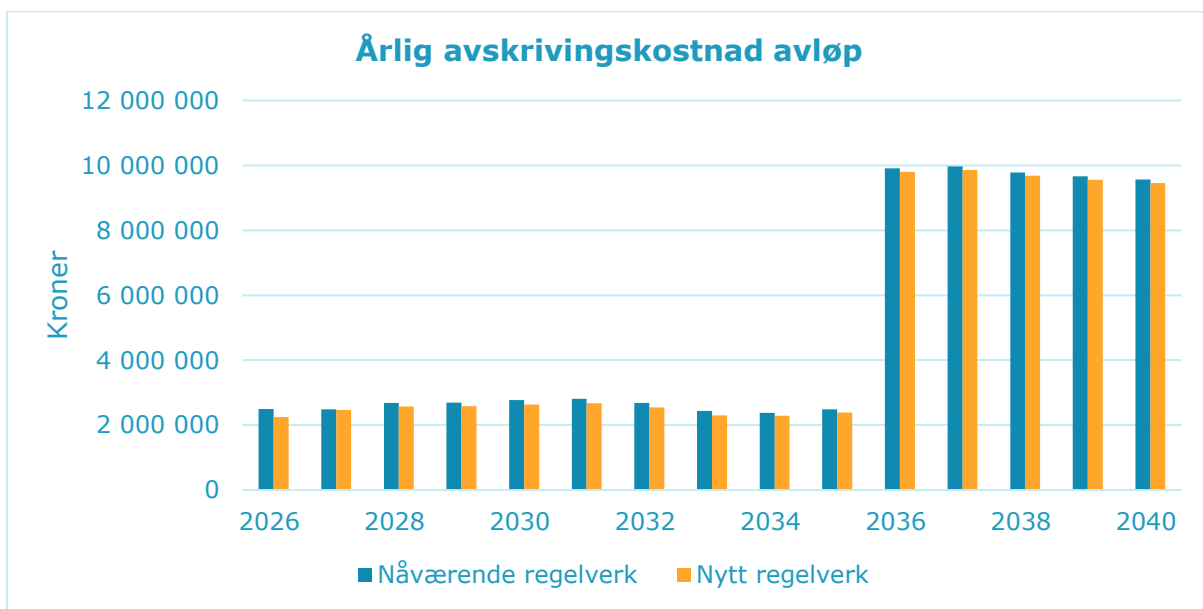
Selvkostregelverket krever at det beregnes kalkulatoriske rente- og avskrivningskostnader som skal bidra til å dekke kommunens samlede rente- og avdragsutgifter. For eksempel vil et anlegg med en investeringskostnad på 10 millioner kroner som avskrives over 40 år gi en årlig avskrivningskostnad på 250 000 kroner. Dersom samme anlegg i stedet avskrives over 80 år, reduseres den årlige kostnaden til 125 000 kroner. Avskrivningstiden har dermed direkte betydning for hvor mye kommunen kan kreve inn gjennom årlige vann- og avløpsgebyrer.

Grafen under viser utviklingen i de årlige avskrivningene for investeringer i vann- og avløpstjenesten, både etter dagens regelverk og med de foreslåtte endrede avskrivningstidene.

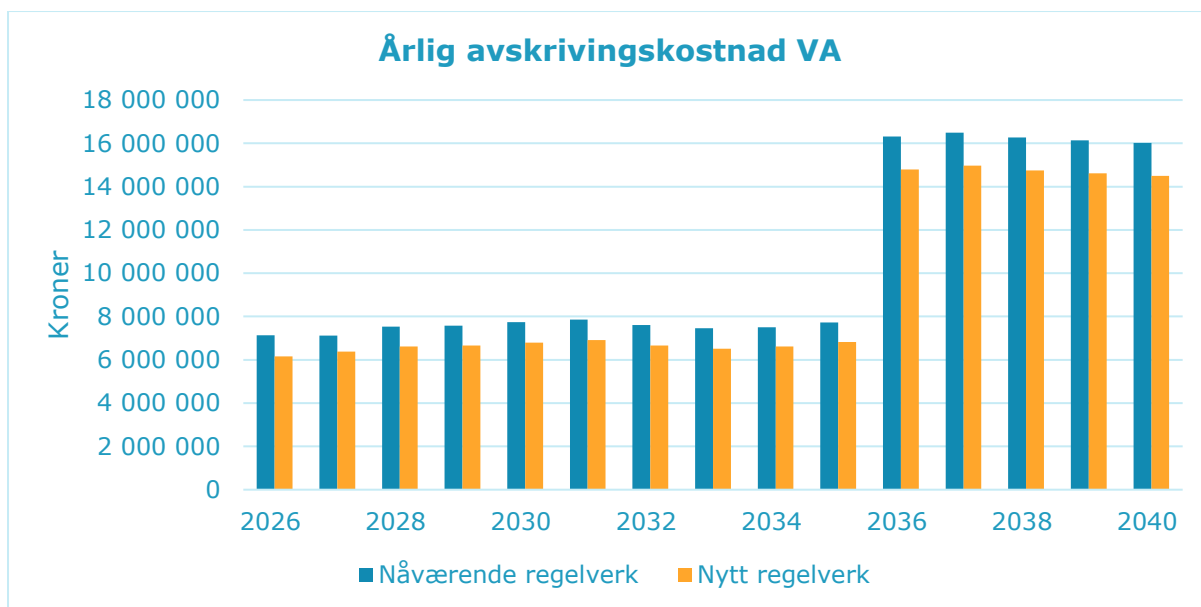
³ KBN Finans

Graf 1 - Årlig avskrivningskostnad - Vann

Graf 2 - Årlig avskrivningskostnad - Avløp

Graf 3 - Årlig avskrivningskostnad - VA

For 2026 ser vi en samlet reduksjon i årlige avskrivningskostnader på 966 850 kroner for vann- og avløpstjenesten.

Årlig avskrivningskostnad VA

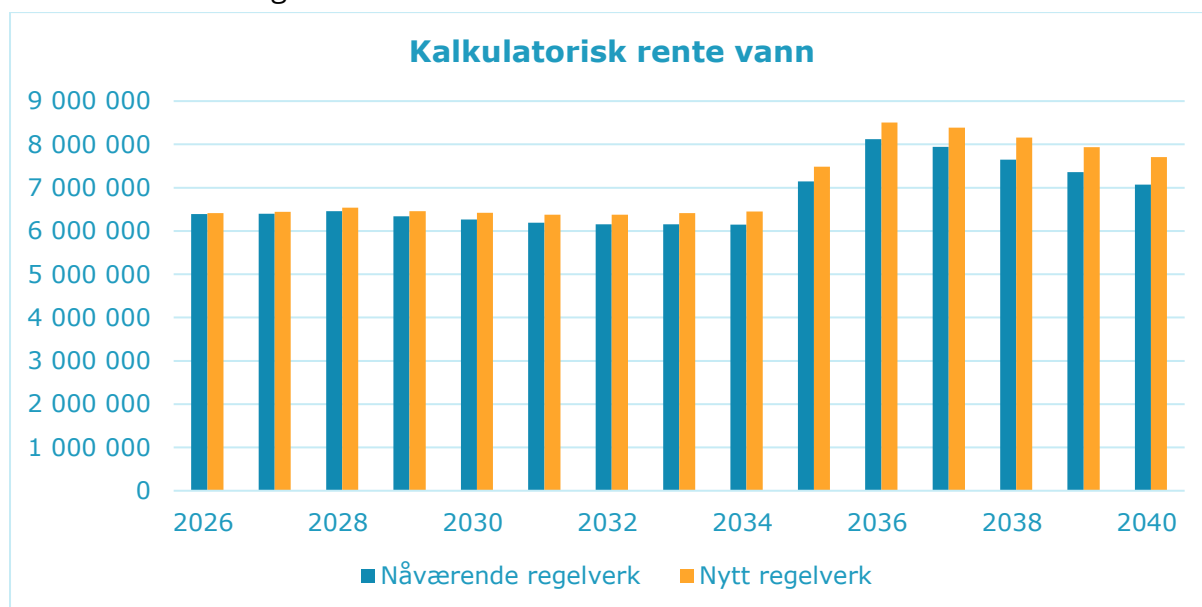
År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Forskjell
2026	7 125 880	6 159 030	-966 850
2027	7 113 123	6 384 810	-728 313
2028	7 537 540	6 617 380	-920 160
2029	7 575 888	6 655 729	-920 160
2030	7 733 096	6 787 937	-945 160
2031	7 854 754	6 909 594	-945 160
2032	7 612 300	6 667 140	-945 160
2033	7 463 003	6 517 843	-945 160
2034	7 504 966	6 616 074	-888 891
2035	7 729 250	6 820 092	-909 158
2036	16 312 014	14 791 424	-1 520 590
2037	16 496 625	14 976 034	-1 520 590
2038	16 266 538	14 745 948	-1 520 590
2039	16 135 984	14 615 394	-1 520 590
2040	16 023 858	14 503 267	-1 520 590

Tabell 3 - Årlig avskrivningskostnad VA

Endring i årlige kalkulatoriske rentekostnader

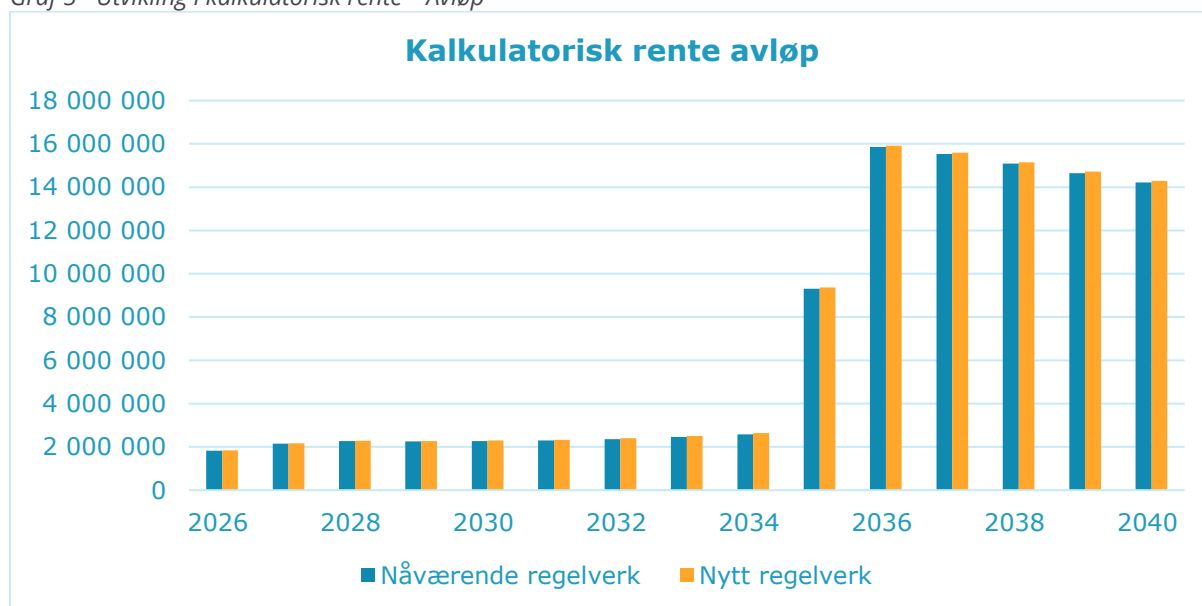
Lengre avskrivningstid gir normalt høyere samlede rentekostnader. Kalkulatoriske renter beregnes ut fra årets gjennomsnittlige restverdi multiplisert med kalkylerenten. Lavere årlige avskrivninger fører til at restverdien faller saktere, noe som øker det rentebærende grunnlaget over tid.

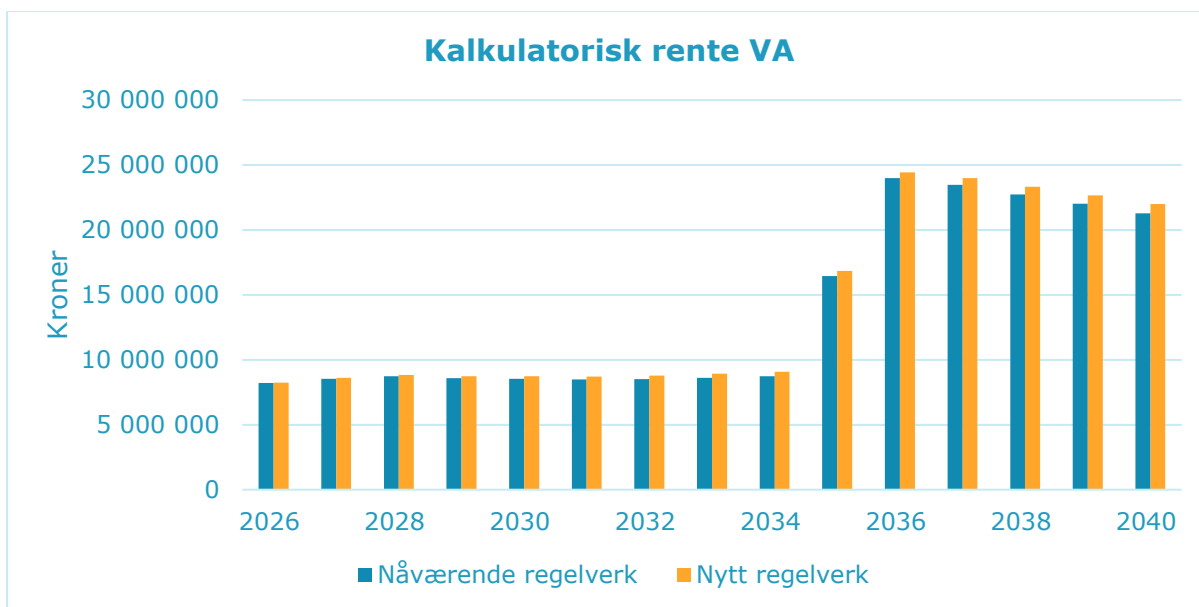
Grafene under viser den samlede utviklingen i de årlige kalkulatoriske rentekostnadene for investeringer i vann- og avløpstjenesten, både etter dagens regelverk og med de foreslåtte endrede avskrivningstidene.

Graf 4 - Utvikling i kalkulatorisk rente - Vann

Graf 5 - Utvikling i kalkulatorisk rente - Avløp

Graf 6 - Utvikling i kalkulatorisk rente – VA

Kalkulatorisk rente VA

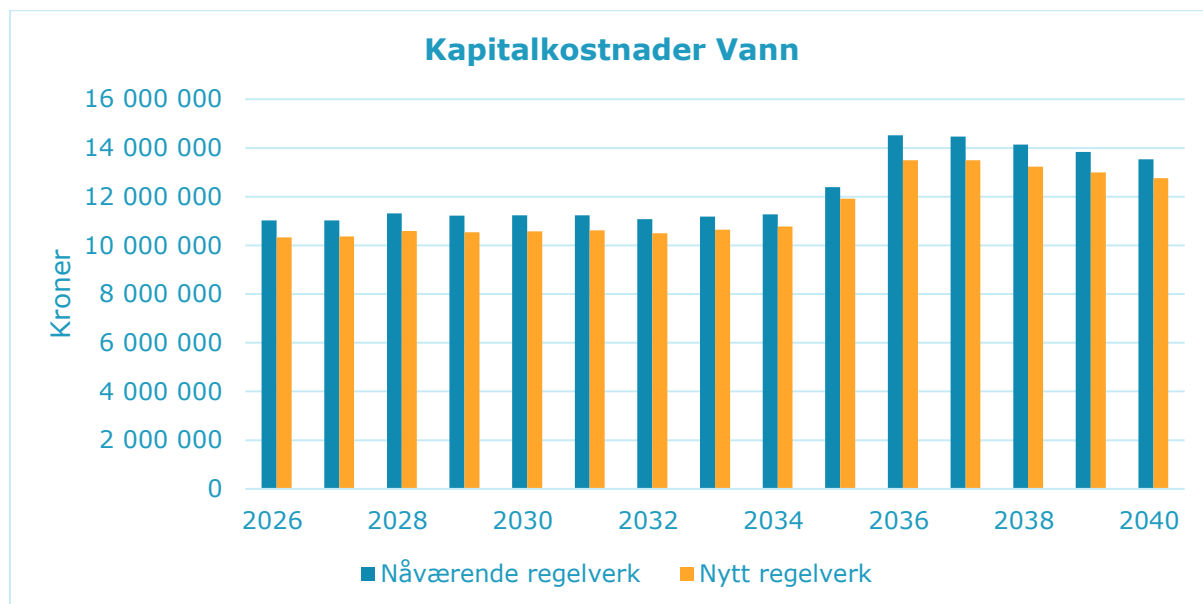
År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Forskjell
2026	8 217 074	8 246 217	29 143
2027	8 546 807	8 605 904	59 097
2028	8 732 431	8 828 985	96 555
2029	8 595 490	8 733 268	137 778
2030	8 543 768	8 723 330	179 561
2031	8 485 801	8 707 705	221 904
2032	8 508 939	8 773 186	264 247
2033	8 619 252	8 925 843	306 591
2034	8 731 969	9 079 643	347 673
2035	16 454 723	16 842 673	387 950
2036	23 980 199	24 422 575	442 376
2037	23 469 285	23 979 784	510 499
2038	22 735 390	23 314 011	578 621
2039	22 009 574	22 656 317	646 743
2040	21 289 193	22 004 059	714 866

Tabell 4 – Utvikling i kalkulatorisk rente - VA

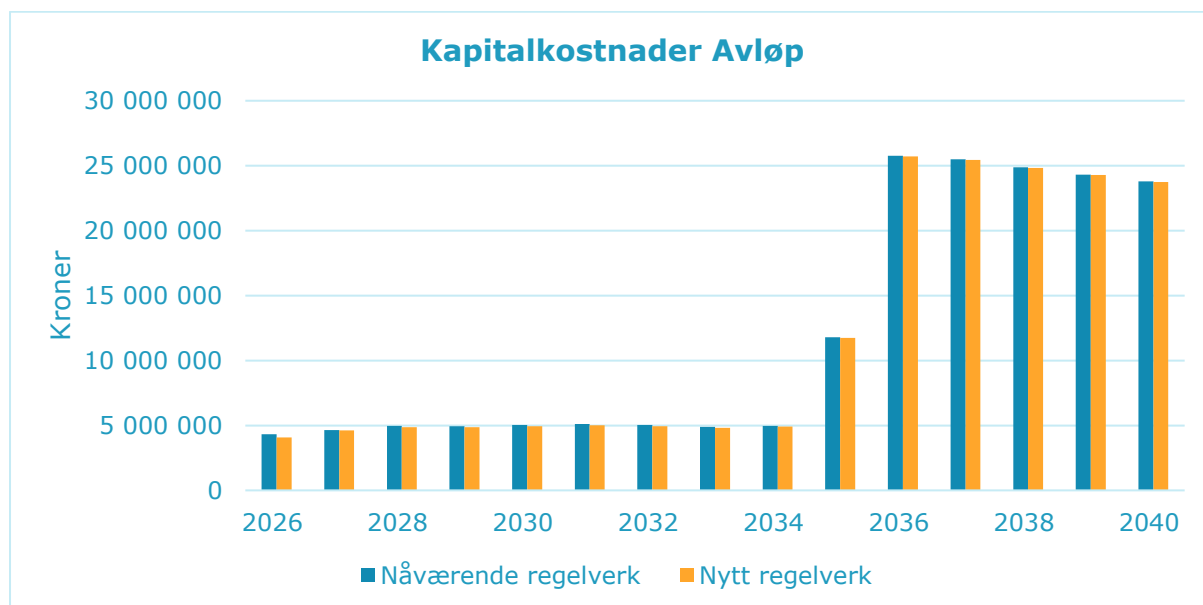
For 2040 ser vi en samlet endring i årlige kalkulatoriske rentekostnader på 714 866 kroner for vann- og avløpstjenesten.

Endring i årlige kapitalkostnader

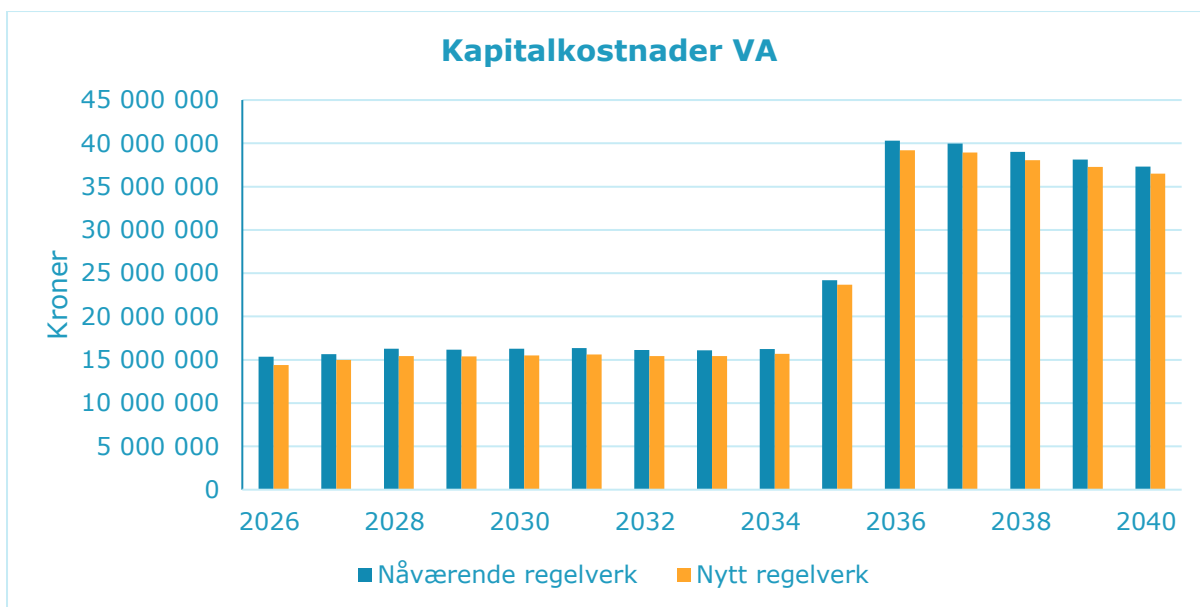
Grafene under viser den samlede utviklingen i de årlige kapitalkostnadene for vann- og avløpstjenesten, både etter dagens regelverk og med de foreslåtte endrede avskrivningstidene.

Graf 7 - Kapitalkostnader Vann

Graf 8 - Kapitalkostnader Avløp

Graf 9 - Kapitalkostnader VA

Kapitalkostnader VA

År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Forskjell
2026	15 342 954	14 405 247	-937 707
2027	15 659 930	14 990 714	-669 216
2028	16 269 970	15 446 366	-823 605
2029	16 171 378	15 388 996	-782 382
2030	16 276 865	15 511 266	-765 598
2031	16 340 555	15 617 299	-723 255
2032	16 121 239	15 440 326	-680 912
2033	16 082 255	15 443 686	-638 569
2034	16 236 935	15 695 717	-541 218
2035	24 183 973	23 662 765	-521 208
2036	40 292 213	39 213 998	-1 078 214
2037	39 965 910	38 955 818	-1 010 092
2038	39 001 928	38 059 959	-941 969
2039	38 145 558	37 271 711	-873 847
2040	37 313 051	36 507 326	-805 725

Tabell 5 - Kapitalkostnader VA

Konsekvenser for gebyrutvikling

Kapitalkostnadene er en direkte del av det samlede selvkostgrunnlaget, som bestemmer størrelsen på vann- og avløpsgebyrene. Dette vil si at når de årlige kostnadene for avskrivninger og beregnede rentekostnader endres, da vil det samlede gebyrgrunnlaget som danner grunnlaget for gebyrene for vann og avløp også endres.

I tabellene under ser vi utviklingen i vann- og avløpsgebyrene for en abonnent med et grunngebyr og antatt vannforbruk på 120 m³ i året; både ved regelverket slik det er nå og som følge av nye avskrivningstider og kalkylerente.

Årsgebyr Vann 120 m³ ekskl. mva.

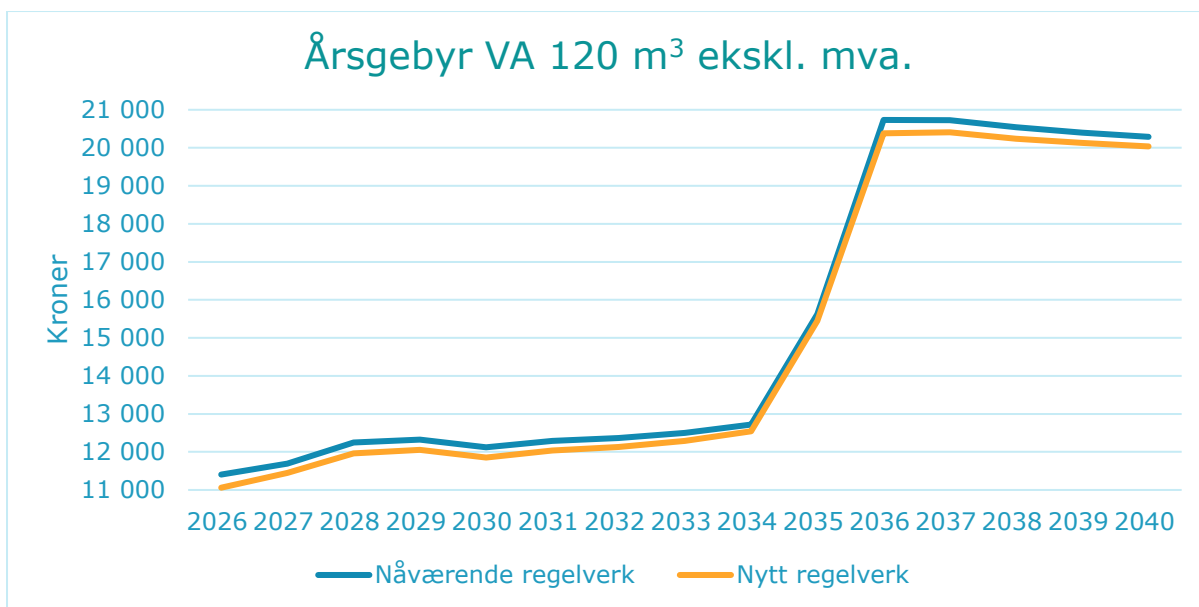
År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Differanse
2026	5 870	5 617	-253
2027	5 893	5 654	-239
2028	6 013	5 755	-258
2029	6 003	5 762	-241
2030	6 030	5 805	-225
2031	6 038	5 827	-211
2032	6 017	5 823	-195
2033	6 092	5 910	-182
2034	6 165	5 997	-168
2035	6 573	6 418	-155
2036	7 307	6 973	-334
2037	7 331	7 022	-309
2038	7 271	6 984	-287
2039	7 229	6 966	-263
2040	7 192	6 952	-241

Tabell 6 - Endring i årsgebyr vann

Årsgebyr Avløp 120 m³ ekskl. mva.

År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Differanse
2026	5 534	5 443	-92
2027	5 797	5 796	-1
2028	6 239	6 202	-36
2029	6 325	6 290	-34
2030	6 089	6 047	-42
2031	6 252	6 214	-39
2032	6 345	6 308	-36
2033	6 412	6 379	-33
2034	6 558	6 547	-11
2035	9 049	9 031	-18
2036	13 425	13 411	-15
2037	13 398	13 385	-12
2038	13 266	13 254	-12
2039	13 169	13 160	-9
2040	13 093	13 084	-9

Tabell 7 - Endring i årsgebyr avløp

Graf 10 - Endring i årsgebyr VA

Årsgebyr VA 120 m³ ekskl. mva.

År	Nåværende regelverk	Nytt regelverk	Differanse
2026	11 404	11 060	-345
2027	11 690	11 450	-240
2028	12 252	11 958	-294
2029	12 328	12 053	-275
2030	12 119	11 852	-267
2031	12 290	12 040	-250
2032	12 362	12 131	-231
2033	12 504	12 289	-215
2034	12 723	12 544	-179
2035	15 622	15 449	-173
2036	20 733	20 384	-349
2037	20 729	20 407	-322
2038	20 537	20 238	-299
2039	20 398	20 126	-272
2040	20 285	20 036	-250

Tabell 8 - Endring i årsgebyr VA

Analysen viser at nåværende abonnenter med et antatt årsforbruk på 120 m³ vil få reduserte kommunale gebyrer tilsvarende 1 421 kroner over de neste fem årene som følge av det nye regelverket. En større del av kostnadene skyves dermed over på fremtidige abonnenter – som også vil ha nytte av anleggene – noe som bidrar til en mer rettferdig fordeling over tid.

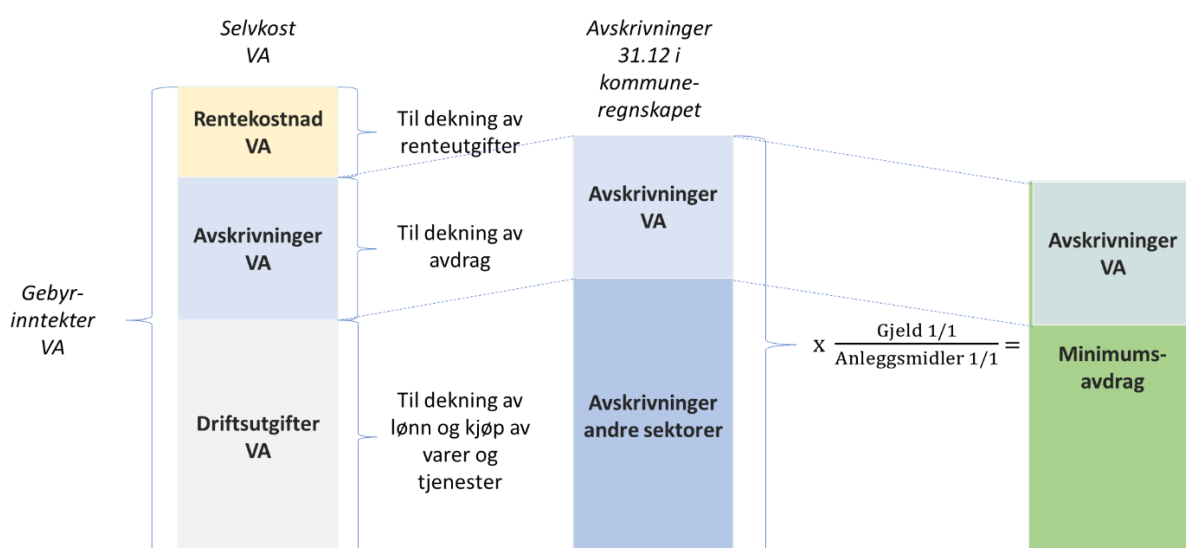
Konsekvenser for kommunens minimumsavdrag

I kommuneloven § 14-18 (avdrag på lån) fremgår det at årlig avdrag på kommunens lån til investeringer skal minst være lik størrelsen på kommunens avskrivninger i regnskapsåret, justert for forholdet mellom størrelsen på lånegjelden og størrelsen på kommunens avskrivbare anleggsmidler.

Dette kan fremstilles slik:

$$\text{Minimumsavdrag} = \text{Årets regnskapsmessige avskrivninger} \times \frac{\text{Lånegjeld 1/1}}{\text{Avskrivbare anleggsmidler 1/1}}$$

For å finansiere VA-investeringer tar kommunene opp lån. Lånene tas opp samlet i kommunen. Det er derfor ikke mulig å si hvor stor andel av låneporteføljen og de årlige avdragene som er relatert til VA-sektoren. I selvkostregelverket er det derfor slik at det beregnes kalkulerte rente- og avskrivningskostnader som skal bidra til finansiering av kommunens samlede avdrags- og renteutgifter. Figuren under viser sammenhengen mellom selvkostavskrivninger og minimumsavdraget.

Figur 1 - Sammenheng mellom kapitalkostnader i selvkost og kommunens avdrag på lån

Endringen i budsjett- og regnskapsforskriften som gir utvidet avskrivningstid vil redusere kommunens årlige regnskapsmessige avskrivninger, denne effekten vil redusere det årlige minimumsavdraget. Om vi antar at 100 % av kommunens vann- og avløpsinvesteringer er lånefinansiert, vil minimumsavdraget for 2026 reduseres med 966 850 kroner.

Fordi det er egne regler for avskrivninger av anleggsmidler i selvkostregnskapet, kan det oppstå avvik mellom selvkostmessige avskrivninger og regnskapsmessige avskrivninger. Endringen i budsjett- og regnskapsforskriften medfører større likhet mellom de beregnede

avskrivningskostnadene i kommuneregnskapet og selvkostregnskapet. Dette gjør at kommunen ikke lenger må finansiere midlertidige forskjeller mellom avdrag og gebyrinntekter med bruk av frie midler.